D. PANCRATII Wolffs /
PROFESSORIS IN ACADEMIA FRIDERICIANA
PUBLICI

Hippocraticus προ-εξ-ευ-κρινήσας declarans ORGASMUM, PURGANTIA IN FEBRIBUS ACUTIS, ALIAS INTEMPESTIVA, URGENTEM

Adjectis etiam X. Aegrotis,
difficillimam ejusdem praxin elucidantibus, & ſimul auri fulminantis ſaliumque volatilium præſtantiam comprobantibus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
LITERIS CHRIST. HENCKELII, ACAD. TYPOGR.
ANNO MDCCVI.

I. N. J.

PROOEMIUM.

§. I.

Ippocrates, vere paterno candore artis suæ filios monens, (a) *Turpis est calamitas*, inquit: *medico, hominem pharmaco*, purgante aut vomitorio, (b) *dato, interficere.* Quibus Cous parens non solum cum Ballonio (c) medicos hortatur, ne ipsi lipothymicis, aliisque languidissimis ægris, purgantia exhibeant, &, morte fortassis eodem die superveniente, (d) *suspicionem subeant ejus, ut occisi, quem sors sua peremit*; sed inculcat etiam idem, unico sæpius intempestivo purgante damnum ægrotis quibusdam irreparabile contrahi; utpote quod solum deinde sufficiat, tanquam caussa, mortis, (e) etiam post aliquot dies insequentis; ut exemplis pluribus (f) ipse confirmat.

(a) de purgant. III. 12. Vol. I. p. 608.

(b) ambo enim hæc Hippòcrates sub nomine pharmaci comprehendit.

(c) qui paradigmate LXXIII. hunc Hippocratis textum ita interpretatur: *Turpis est calamitas medico, ægrum eadem die, qua pharmacum purgans assumsit, interire*, quibus gravissimus scriptos, præter morem suum medicæ imperitiæ patrocinari videtur.

(d) verba sunt ejusdem L. I. Consil. CIX.

(e) de vict. acut. LVI. 11. Vol. II. p. 314. *Talibus* (NB.) *belleborum ne dato, nihil enim profuerit, &, si quid æger perpetietur, belleborus in caussa esse videbitur.* Conf. de purg. IV. Vol. I. p. 608.

 (f) L.

(f) L. V. Epid. VII. Vol. I. p. 772. *Scamandri, qui pharmacum, bilem abunde purgans, bibit, ac insuper catapotium deglutivit, & secessit quidem; nihil autem opis a catapotio sensit; & rursus idem pharmacum forte ad vesperam bibit, ac, emergente sole, mortuus est. Videbatur autem morbum multo tempore ferre potuisse, nisi ex pharmaci vi periisset.* Confer ibid. XVI. 10. Vol. I. p. 780. 781. *adolescentis ex Euboea, & servæ barbaræ.*

§. II. Purgantia siquidem, & præsertim vomitoria communia, generosa sunt medicamenta; qualia sicut tempestivo usu multum prosunt; sic eo gravius intempestivo nocent. Eadem insuper, præ reliquis medicis auxiliis, Hippocrate (a) ac Ballonio (b) verissime docentibus, operationes suas edunt incertas; adeoque res difficillima, imo nonnunquam impossibilis est, singulorum ægrorum ætates, naturas, anni tempora, constitutiones &c. pro pari & impari eorundem efficacia, dimetiri; quin idem pharmacum, quod in hoc ægroto minores, quam res postulet, dejectiones provocet, in aliis contra, imo eodem, diverso tempore, (c) præter omnem opinionem enormi terreat hypercatharsi. Præsertim autem hoc usu venit, cum error ægroti, vel levissimus, accedit; (d) qui tamen deinde non agnoscitur, sed ejus medicus inculpatur, (e) malevolis & æmulis admodum conspirantibus, pessimisque calumniis, supra omnem veritatem gravissime rem exaggerantibus.

(a) de purg. I. vol. I. p. 607. *Pharmacorum purgantium res non ita se habet, ut vulgo putatur; eodem enim medicamento purgantur & non purgantur; qundoque vero alia purgat, quam quæ purgare solet, aliquando nimium purgat; licet aliquando ea, quæ debet faciat. Quare fieri non potest, ut quis, medicamentis iisdem confisus, ea temere exhibeat.*

(b) L. I. Consil. XCIV. *Eo discrimen maximum subis, quod per purgationem tentatur; maxime si laborantis naturam non fueris expertus. Si enim naturam non noveris, metus est, ne plus justo vacues, aut nullo pacto naturam moveas, aut, si moveris, non sufficienter vacues; quæ omnia in magnis morbis maximas pariunt offensas.*

(c) Sic Bartholin. C. IV. epist. XIV. recenset, *comitissam, ex occasione iræ, ad 4. dies infinitis vicibus, discruciasse, assumtum, purgans annuum, a quo alias septies cum euphoria eidem alvus fuisset commota.*

(d) v. g. Simulierculæ, supra & contra medicos sapientes, dulcissimis jusculis lacteis & emulsionibus amygdalarum confortare audent ægrotas, vel hereditariis, colicis hystericisve passionibus obnoxias, aliasque dulcia, ne sanis quidem temporibus, ferentes. Nam, monente Hippocr. S. V. aph.

V. aph. LXIV. Vol. I. p. 97. *Lac dare caput dolentibus malum; malum etiam febricitantibus, & quibus præcordia elevata permurmurant, ut & siticulosis. Malum etiam quibus biliosæ sunt egestiones* (aut æruginosi vomitus) *in febribus.* Præsertim vero mala cumulantur, si præterea cerevisia, haud satis defæcata & acesens, superbibatur qualis hic Halæ, Lebiginensis dicta, est, etiam in se &.& optima, quæ haberi potest. Adhuc autem passiones tales magis poma exasperant *Porsdorffiana*, cum passulis minoribus cocta, in prandio exhibita, pro faciliori alvo reddenda.

(e) Hipp. euschymos. X. 21. Vol. I. p. 58. *Et factum quidem hoc non ad ægrotorum confessionem vertitur, sed medico culpa imputatur,*

§. III. Quo etiam maligni planetarum aspectus pertinent, in febres acutas incidentes; quando gravissima symptomata, his alias consueta, deinde quasi medicamenti vehementiæ, aut intempestivo usui ab imperitis solent asscribi. Quomodo cum talibus (a) d. 20. Novembr. A. C. 1706. auri fulmin. gr. IV. cum antimon. diaph. & pulv. bez. Senn. aa gr. viii, propter urgentem laxantis indicationem, præscripseram die II. virgini honestissimæ 19. ann. haud minimi naturæ roboris, aut suspectæ teneritatis, (b) ex occasione iræ quæ febricitabat ac, cum capitis, lumborumque dolore, & spasmodico lateris sinistri torpore, alvo etiam biduum obstructa, se anxie jactabat. Quo pulvere mane assumto, eandem euphoria usque ad prandium recreaverat, sed quam post illud colici dolores ventriculi, (apud mulieres veri cordis dolores mentientes) commutaverant; hinc quoque hystericæ suffocationis aphoniæque, insultus terruerant, cum corporis perfrigeratione, tres alvi dejectiones, & unum æruginosorum vomitum, insecuti. Quantumvis autem ægrota, elapsa hora, & à vomitu, mox recalesceret; dolores lumborum capitisque, ipsæque inquietudines remitterent, lotium, antea crudum, sedimento laudabili mane concoctionem promitteret; noctis euphoria per insequentem diem usque ad vesperam continuaret: Attamen, quod hac insultus similis repeteret, gravem inde diffamationem intellexi; quasi violentia purgantis hujus insultuum hujusmodi, quin imo morbi totius, mortisque ipsius caussa fuisset; cum tamen, medicamentis meis mox insuper habitis, & per 4. dies curatione alii medico concredita, mors quarto

post

posthac die, morbique VII. demum, oppresſiſſet. Quis autem medicinæ ſatis peritus, (c) inſigne hoc medicamentum, cordiale, diaphoreticum & antiſpaſmodicum, ac vix laxans dicendum, (d) horum poſſet inculpare?

(a) ſcilicet oppoſitione Saturni & Mercurii, novi lunio, quadrato Jovis & Solis, oppoſitione Martis & Mercurii, opppoſitione Saturni & Solis, & oppoſitione Martis & Solis, per paucos illos dies ſimul concurrentibus.

(b) *Sic* enim elegans corporis proceritas, pulchre carnoſus habitus, & jucundus faciei rubor ſignificabant, neque me in tribus febrium curationibus, quas intra paucos annos in eadem ægrota feliciter peregeram, fefellerant; præſertim vero, cum refer. L. X. Ann. pr. f. 447. Anno 1703. menſe Novembr. in aliis ædibus morbillis malignis decumberet, & d. VII. perturbatio critica, ſine quovis purgante aut auro fulmin. magis à dulcibus, ſimiles dolores ſpasmosque colico-hyſtericos ferret; quibus tamen breviter ſolutis, d. XI. perfecte morbus judicabatur, & ægrota feliciter reconvaleſcebat.

(c) Hipp. de vet. med. XXXVIII. Vol. I. p. 36. *Novi medicos, velut idiotas, qui, ubi aliqua die novi quippiam ægri feciſſent,* (v. g. aurum fulm. aſſumſiſſent,) *atque hæc omnia melius eſſet adhibuiſſe, quam non, nihilominus tamen cauſam alicui ex his contribuebant, veram cauſſam ignorantes, & id, quod commodiſſimum erat, damnantes.*

(d) Vide Zwelf. Mantiſſ. Spag. f. 320. Friderici Hoffmanni Senioris, medic. quondam hic Halæ feliciſſimi, Clav. Schroder p. 204. Cujus Dominus filius, jam Magnificus Prorector, Regius Conſiliarius & Archiater, non ita pridem Conſulis conjugem, ex iliaca paſſione cum febre purpurata vere deploratam, inter alia iterato inſignis hujus medicamenti uſu, ejusdem officinæ, fere ab ipſa morte revocavit. Ut meam 30. ann. praxin taceam, quæ, toties totiesque uſitatum, hoc medicamentum felici ſemper ſucceſſu comprobavit, ut inferius etiam oſtendetur.

§. IV. Quodſi autem morbo in ullo tempeſtivus purgantium uſus artis eſt opus, eruditionem, practicumque judicium efflagitans, is certe hujusmodi febribus in acutis occurrit. Quamobrem Hippocr. (a) *in acutis affectionibus* (ſeu febribus) *raro*, inquit: *etiam in principio, pharmacis uti oportet purgantibus, & hoc facere, diligenti prius æſtimatione facta.* (καὶ τῦτο προεξευκρινήσαντας ποιέειν.) Quarum emphaticæ hujus vocis particularum prima, πρὸ, regulam ponit, purgantia in febribus prohibentem; quam ſecunda ἐξ ampliat, ut eadem neque in principiis, facilius quidem, quam reliquis temporibus, locum

cum habeant; tertia vero *ἐν* orgasmi exceptionem inculcat, qui purgantia, in febribus quidem alias prohibita, tamen urgeat. Ut adeo medicum quidem purgantium *pericula* in febribus acutis *fugere oporteat*, *sed si modo honestam fugam habeat*, ne scilicet famæ studio conscientiam vulneret, in iis etiam casibus purgantia omittens, in quibus ea necessario postulantur. Cum vero difficilis hujus materiæ copiosa ubertas, consuetam, dissertationis unius, angustiam non ferat, regulam cum ampliatione in aliam reservare, & hac tantum exceptionem orgasmi pertractare placuit. Benignissimum Numen cœptis his nostris, in praxi tam utilibus, clementissime benedicat, ut, spinis eorundem superatis, corticibusque confractis, ipsum veritatis suavissimum nucleum, in auspicatum illius supplementum attingamus & percipiamus.

(a) S. 1. Aph. XXIV. Vol. 1. p. 72.
(b) ut cum Hipp. de fract. XXXIX. 7. Vol. II. p. 749. loquar.

CAP. I.

Hippocratici orgasmi exceptionem declarat.

§. I.

Sicut igitur duæ priores, Hippocratici *πρό - ἐξ - ἐν - κρίνειν*, particulæ indigitant, secundum regulam quidem, & utplurimum, à febribus acutis purgantia prohiberi; cùm potius ante ipsarum oppressionem præservative, vel post judicationes, imperfecte tamen finitas, (a) debeant exhiberi: Sic tertia (*ἐν*) contra inculcat, in medica praxi acutarum febrium casus longe invicem discrepare, ut, præter regulares, etiam excepti & anomali, occurrant, quales sint orgasmi. Qui vero est, quando crudorum humorum copia simul in primis viis luxuriat; quæ, tanquam alius morbus, febribus acutis complicatus, peculiares indicationes, & in his quoque purgantium, sibi postulat. Hæc igitur, licet a febribus acutis prohibeantur, a crudorum tamen humorum orgasmo,

præponderante, urgentur, ne iidem febres ipsas deinde in judicationibus maligne pervertant. Ut igitur in casu, tam dubio, pro periculo minori eligendo, illa vel cum temeritate quadam (c) in febribus acutis tum debeant adhiberi; sicut in ejusdem orgasmi casibus natura ipsa spontaneis vomitibus & alvi fluxibus, tum solum criticis & salutaribus, solet præire.

(a) Hipp. S. I. aph. XX. Vol. I. p. 71. *Quæ judicantur, & judicata sunt integre, neque movere oportet, neque novare, neque medicamentis purgantibus, neque aliis irritamentis, sed sinere.* Confer. River. Instit. L. V. P. I. S. II. C. IV. f. 158.

(b) exponenda secundum Hipp. L. I. de morb. XII. 50. Vol. II. p. 16. *Differunt affectiones ab affectionibus,* & de fract. XXXVIII. 5. p. 747. *curationes a curationibus.* item L. 1. de morb. IV. 23. p. 6. *Propterea morbi multi curantur intempestive, quoniam ad pejus inclinationem habent, propter curationem, non in tempore factam, ut, si quod jam curari oportet, differatur, aut, quod differre oportet, id ipsum jam curetur; talia quippe omnia intempestive curantur.*

(c) inculcante Celso, *multa in præcipiti periculo recte fiunt, quæ alias essent omittenda.*

§. II. Etenim, hortante ipso Hippocrate, (a) *purgare oportet in valde acutis, si turget, eadem die; nam in talibus morari, malum est;* sicut etiam pluribus ægrotorum suorum exemplis corroborat. (b) Magis vero exceptioni, quam ipsi regulæ, de purgantium in febribus acutis usu, orgasmum quadrare, & vox *raro* (c) docet, ac quod alibi (d) *plurima non turgere*, dicantur. Est vero summopere dolendum, præclaros hos Hippocratis aphorismos interpretatione falsa plures, a Galeno seductos, doctores adeo confudisse ac corrupisse, (e) ut in eadem fere penitus fallant, & vix locum amplius inveniant.

(a) S. IV. aph. X. Vol. I. p. 83. confer. S. I. aph. XXII. p. 71. de Hum. III. 84. p. 319.

(b) L. II. Epid. S. III. 83. Vol. I. p. 700. *Scopi* L. IV. Epid. XXI. 8. p. 758. *Hyles* L. VI. Epid. S. II. 68. p. 802. *qui brassicam comedit VII. die.*

(c) S. I. aph. XXIV. Vol. I. p. 72.

(d) S. I. aph. XXII. p. 71. de Humor. l. c.

(e) confitente River. Prax. L. XVII. S. II. C. II. f. 512.

§. III. Vocem enim ὀργᾶν, alieno plane sensu, *ad minera febrilis in venis* (seu ipsa massa sanguinea) *magnitudinem & hinc*

motu

motu vehementi ab uno loco in alium agitationem, commentatores detorquent (a) Adeoque dicti orgasmi signa proponuntur, (*b*) *ut æger in variis partibus dolores leves ac fugaces & admodum mobiles percipiat, in facie, aliisque corporis partibus, varias coloris mutationes patiatur, ut aliqua parte nunc rubeat, nunc palleat.* Item (c) pro signis orgasmi requirunt (*1*) *ut motus sit in toto corpore, vel principalioribus partibus, vehemens; (2) ut æger ex inordinato illo motu varias sentiat molestias. (3) ut nondum firmam stabilemque* ῥοπὴν καὶ στάσιν *habeat humor ad unam partem; cum is quiescenti, ac impacto in aliqua parte, opponatur; (4) ut æger angustias & anxietudines sine manifesta causa sentiat.* Hinc etiam phrenitis (e) à quibusdam ab orgasmo deducitur, ut purgantia semper indicet, de quo tamen etiam adhuc dubitare licet.

(a) Heurn. in Hipp. L. I. aph. XXII. p, 70. 71. & L. IV. aph. X. p. 220. River. Instit. L. V. P. I. G. II. G. IV. f. 158. Prax. L. XVII. S. II. C. II. f. 515. Viscerus in aph. Hipp. p. 82.

(b) a River, Prax. l. c. sicut etiam C. III. Obs. LI. f. 597. observatione, sed extra febrem, declaratur.

(c) ab Heurn. in Hipp. L. IV. aph. X. p. 220. & *LX*. p. 276. Quo etiam Sennertus Institut. L. V. P. II. S, I, C. VI. p, 1123. inclinat.

(d) Falsæ huic interpretationi fortassis ansam dedit, male intellectus textus Hipp. de int. affect. L. Vol. II. p. 259. *Cum bilis & pituita mixta fuerint in corpore, fluunt in ventrem & cum in ventre congregata fuerint*, (non in toto corpore) *attolluntur, ac sursum ac deorsum discurrunt, velut unda, & rigor ac febris corripit, & dolor in capite consistit, & cum dolor circa viscera constiterit, suffocationem inducit, aliquando vero vomit pituitam acidam quandoque etiam salsam, & postquam evomuit, os amarum ipsi esse videtur;* verissima quidem orgasmi cujusdam historia.

§. IV. Secundum quæ in febribus continuis & acutis artuum, & in specie surarum, dolores (a) orgasmum significarent & catharsin propter hunc indicarent. Verum puerperæ (b) dolores quoque omnium artuum erant, adeo, ut ipsos ne quidem attingere liceret; præterea comitabantur eorundem tremores, aurium tinnitus, cardialgia, suffocatio, cujusdam, in ventre rupti, sensus, surarum dolores, qui, sine critica ratione desinentes, phrenitin ferebant. Nihilominus in eadem purgantis usum & dejectiones, brevis quidem resipiscentia

sed

sed hinc etiam brevi, pro more solito, mors sequebatur. Pariter (c) equisoni quadrato, ex pleuro-pneumonia acute febricitanti, cum dorsi surarumque doloribus, exhibitum purgans delirium exacerbare, morbemque accelerare, videbatur. E contrario (d) in sartoris famulo, a vehementissimo purgante, chirurgi castrensis, artuum dolores magis supervenniebant, qui, febri acutæ juncti, purgantibus omissis, sudoriferis volatilibus & pulveribus anodynis mineralibus, simulque diaphoreticis, magis optato curabantur.

(a) docente Hipp. *L.* I. Præd. *V.* 3. Vol. I. p. 474. *mentem emoventes.*

(b) referente L. IV. Annal. Pract. f. 530. Anno 1684. mense Martio, in quam simul. quæ Hipp. *L.* I. de morb. mul. LXIII. Vol. II. p. 454. jungit conveniebant.

(c) referente L. III. Annal. Pract. f. 191. Anno 1698. mense Augusto.

(d) refer. *L. V.* Annal. Pract. f. 369, Anno 1698. mense Januario.

§. V. Falsam igitur Hippocratici orgasmi hanc interpretationem praxis ostendere videtur, *optimus ejusdem voluminis interpres* & commentarius. (a) Haud secus etiam, eandem, ab Hippocratis sensu longe alienam, declarat alius ejusdem aphorismus, sic habens: *Prægnantes medicamentis purgare oportet, si turget, IV. mense usque ad VII. Juniores autem & seniores fœtus vereri oportet.* Jam in prægnantibus extra febres, neque minera febrilis potest in earundem venis hærere, quæ turgeat, purgantiumque in gravidis tempestivus usus alios longe casus, diversaque signa, offert. Nimirum, ipso confitente Riverio (c) graviditas quidem, æque ac febris, purgantia per regulam prohibet, quæ tamen, indicatione contraria, orgasmus, complicatus, urget; cum scilicet *excrementorum*, seu potuis crudorum humorum *in prima regione cumulata* copia, ventrem distendendo, *fœtum suffocare*, atque, uterum comprimendo, expellere, hacque ratione *abortum provocare*, minatur. Quod ipsum Heurnius, in hoc aphorismo agnoscens, (d) secus, ac in illo, vocem ὀργᾷν vertit, *si humor sit efferus*; quanquam, ob semel conceptum præjudicium, neque hoc loco Hippocrati satisfaciat.

(a) ve-

(a) verissime docente Baglivo L. I. Prax. Med. C. VIII. §. *IV.* p. 46.
(b) S IV. *aph.* I. Vol. I. p. 82. (c) Prax. LXV. C. XVII. f 478. (d) p. 210.

§. VI. Deckerus (a) itaque præclare monet, vocem *ὀργᾷν in quibusdam Hippocratis exemplaribus verti, si suopte impetu humor ad excretionem feratur.* Et Sennertus (b) in *turgente materia*, purgationem indicante, *non tantum promtitudinem ad motum in partem principem* postulat, *sed etiam inclinationem, exeundi e corpore*, requirit, *quæ in actu ruentibus ad partem aliquam sæpe desit*; ut ipse Hippocrates quoque passim (c) inculcat. Magis adhuc hæc elucidat sensus vocis *ὀργᾷν*, ab Hipp alibi (d) usurpatæ, quam, in eundem textum commentans, Galenus reddit, *si ad excretionem festinet pars* (e). Est quippe vocis hujus communis, & maxime commoda versio, Scapula & Schrevelio docentibus, *exitum cum impetu appetere*; quæ sane Hippocratis sensui, de orgasmo, in febribus & gravidis purgantia urgente, quam optime convenit.

(a) in meth. med. p. 297. (b) Instit. L. V. p. II. S. I. C. VI. p. 1123.
(c) S. I. aph. XXI. Vol. I. p. 71. *Quæ ducere oportet, quo maxime repunt, eo ducere oportet, per convenientes locos*, seu vias de Humor. I. p. 315. *Ferocitas & impetus humorum ducendus est, qua repit, per convenientes ac commodas regiones, exceptis his, quorum maturitas tempore contingit. II.* 48. *p.* 316. *Quæcunque circumfluunt, ferendi facilitatem contemplari oportet, itemque difficultatem. III. p.* 317. *Quæ per alvum egeruntur, quà repunt.*
(d) de fract. *XXX.* 15. Vol. II. p. 739.
(e) non tam *pars*, quam synovia. Confer. Merclin. in not. *XVII.* ad CVII. Pandolph. de ventositate spinæ p. 296.

§. VII. Confirmat hæc ulterius plurimorum aliorum Hippocratis locorum (a) accuratus consensus, tempestivum purgantium usum, in similibus febrium acutarum casibus, docens; inprimis vero de vet. med. hæc (b) leguntur: *Itaque cum amaritudo quædam diffusa fuerit, quam bilem flavam appellare solemus, quales statim anxietates, & æstus, & impotentia occupant; verum ubi ab illa liberati, & purgati fuerimus, aut sponte, aut per medicamentum, si modo tempestive quid ipsorum fiat, manifeste & a caloribus & a doloribus liberamur. Quanto autem tempore fuerit eadem elevata, & cruda, & meraca, ac intemperata, neque dolores, neque febres arte ulla sedare potes. Et quo-*

 quis

quidem (ὀξύτητες). *acores acres ac æruginosi affligunt, quales mox rabies, & morsus viscerum, ac pectoris, & desperatio. Non sedantur autem hæc, priusquam iidem excernantur, & prosternantur, & aliis permisceantur.*

(a) L. II. de morb. LIII. Vol. II. p. 79. LXVI. p. 90. LXXI. p. 93. LXXII. LXXIII. p. 95. L. III. de morb. XXII. p. 112. de int. affect. L. p. 257. de vict. acut. XLIV. 4. p. 304. L. p. 309.

(b) de vet. med. XXIV. Vol. I. p. 33. verba certe cedro digna.

§. VIII. Secundum hæc orgasmus vero non solum de *bilis amaræ* (a) *in ventriculo redundantia*, sed etiam de pituitosarum & acidarum cruditatum, in primis viis luxuria est accipiendus, præeunte Celso (b). Quod etiam cum Brasavola monet Deckerus. (c) Vix humanorum igitur ingeniorum imbecillitatem satis admirari licet, ac quisquis ex aliorum suam agnoscat; quomodo scilicet ex ipsa doctores, etiam clarissimos, præjudicia subinde confundant, ut veritatem, quæ tamen ipsis patet, non valeant amplecti. Quod exemplo suo hic Riverus, Professor eruditissimus, Practicus experientissimus, excellentissimique judicii medicus, abunde nobis ob oculos ponit; dum non solum cum Zechio, similem (d) huic nostræ, scripta Hippocratis interpretandi, methodum, copiose docet; sed in febribus acutis etiam purgantia, tanquam vere Hippocraticus προεξευκρινήσας, non, nisi orgasmi casibus, admittit; attamen, Galenico præjudicio delusus, illum assequi neutiquam valuit, cum tamen is vix commodius explicari possit, quam qualis ab ipso, (e) non expressis quidem verbis, sed genuino sensu, rectissime proponitur.

(a) quo tamen River. Instit. L. V. P. I. S. II. C. IV. f. 158. inclinat.

(b) qui de re medica L. III. C. VIII. f. 135. *tantum, si pituita in stomacho coiit, vomitum in ardentibus febribus admittit.*

(c) meth. med. p. 274. 262. 340.

(d) River. Prax. L. XIV. C. II. f. 421. Zechii verba hæc de alio quodam Hipp. aphorismo leguntur: *Quo fit, ut non possim non valde Galenum, tantum virum, & alios omnes scriptores post ipsum admirari, quippe qui, tanti momenti ad medicinam faciendam, aphorismum vel non intellexerint; quod quidem vix adduci possum, ut credam, vel saltem ob aliquam in eo ambiguitatem dissimularint.* Quibus Riverius subjungit: *Hoc unice statuimus, pro criticarum dissensionum omnium resolutione, autorum sententiis, quæ prima fron-*

fronte veritati ac experientiæ quotidianæ contrariari videntur, ad eum perpetuo sensum esse retrahendas, qui veritati magis conformis & consentaneus est; etiamsi termini sententiarum eum sensum pati non possint, qui tali casu censendi sunt suppostitii. &c.

(e) Prax. L. XVII. S. II. C. II. f. 513. *Si materia*, inquit, *in prima regione contenta, plurima sit, ut febrim augeat, naturam gravet, materiam, in venis contentam, a concoctione avertat, purgantia, primam tantum regionem evacuantia, exhibeantur.* Confer. etiam S. III. C. I. f. 541.

§. IX. Quid, quod, laudatus scriptor l. c. præ aliis ita de republica medica in hoc arduo negotio meretur, ut orgasmi Hippocratis, ad ipsius plane doctrinam, signa denominet, anxiam jactationem seu inquietudinem, nauseam, oris amaritudinem, ventris murmura & tormina, sitim, stomachi dolorem, alvi fluxus. His addi debent convulsiones sympathicæ, ut hystericæ, & ex dentitione infantum difficili, singultus & icterus. Quæ singula fusius explicare, Hippocratis pluribus locis parallelis comprobare, ac observationibus practicis, elucidare, res quidem foret, medica praxi dignissima, utilissima, maximeque necessaria; verum hæc ipsa, jam elaborata, prætermittere, consveta dissertationum angustia imponit.

(a) Confer. Hipp. de vict. acut. XII. 10. Vol. II. p. 277. XXXIV. 13. p. 297. XLI. 4. p. 202. L. 4. p. 309. L. II. de morb. XXXVI. 16. p. 63. L. III. 14. p. 79. River. Prax. f. 513. 518. Sylv. Prax. L. I. C. XXXIII. n. 14. p. 569.

§. X. Sufficiat igitur anxiam jactationem penitius jam, quasi exempli loco, excutere, utpote orgasmi, crudorumque humorum, in primis viis per febres redundantium, fere potissimum, & ab omnibus scriptoribus receptum ac comprobatum, signum. Eorundem in ipsa plane corrosivum & acerrimum *acorem* Hippocrates expresse loco citato, (a) inculcat; qualis ventriculum & ipsa intestina, vel ipso ani orificio docente, corrodit; quem quoque ipsis facile naribus offerunt copiosæ dejectiones æruginosæ, tenellos etiam infantes, cum doloribus acerbissimis & convulsionibus, exercentes, ut calcitrent, & quasi anxie se jactent; Quem denique notissima probant experimenta, evincentia, quod acida quævis bili similem æruginosum contrahant colorem. Quamobrem Cous ibidem hanc insignem apponit notam, neque *dolores* illos colicos

ventriculi, anxietatem & inquietudinem ferentes, neque *febres* (NB.) *arte ulla*, ullove medicamento, nobilissimo alias & probatissimo antispasmodico, propter ejusmodi acrium humorum nimiam copiam, *sedari*; nisi prius maxima illorum pars per catharsin fuerit *excreta*, ut hinc reliquiarum acrimonia nervinis aliisque alterantibus *temperari*, corrigi & superari possit; Alias enim metus est, (b) *ne feri* & acerrimi humores illi, ad massam sanguinis delati, periculosis metastasibus, illam genusque nervosum inficiant & corrumpant, hincque laudabiles crises, maxime sudorum, cohibeant; unde (c) *perfrigerationes, deliria & convulsiones* ut plurimum ægros in mortem adducunt.

(a) de vet. med. XXIV. Vol. I. p. 33.

(b) ut River. instit. L. III. S. III. C. II f. 85. indigitat.

(c) secundum Hipp. de dieb. judic. III. Vol. I p. 433. L. I. Præd. VII. 14. p. 475. Coac. l. 2. p. 522. ibid. 60. p. 525. 118. p. 528. de int. affect. LI. Vol. II. p. 258. de vict. acut. XLII. 19. p. 303. XLV. 7. p. 305. Sennert. *L.* I. Prax. P. II. C*XX*III. p 482.

§. XI. Neque vero hæc sola Hippocratis autoritatitate, aut singulari ejusdem solius, nituntur experientia, quam ante ipsum nemo unquam observavit, & fortassis etiam post ipsum, observabit. In hoc certe mustaceo Cous parens, ejusque imitatores, laureolam non quærunt; sed quo communior, quo magis quotidianæ respondet praxi, & universalis est, experientia, eo magis illa præferatur, maximique fiat. Quot *opinionum*, plane singularium, *commenta dies* jam *delevit* & futuris adhuc sæculis delebit; cum Hippocratica, ipsius *naturæ, judicia, non dies*, non annus, nec unum, sed plurima sæcula *confirmarint*. Firmissimam igitur talem Coi experientiam de purgantibus, in anxia jactatione ut plurimum utilibus, imo necessariis, omnes consummatissimi doctores medici comprobant. In quibus jam saltem nominare liceat Fernelium (a) & Riverium (b) Regum Galliarun Archiatros & Academiarum summos Professores; Et mullerum, (c) amplissimæ urbis Lipsiæ Medicum pragmaticum felicissimum, doctissimumque; ac denique novissimum Baglivum, (d) Pontificis Maximi Archiatrum, Archilycei Romani Professorem, & Societatis Regiæ Bri-

Britannicæ & Academ. S. R. I. Curioſorum ſocium celeberrimum; ſicut his quoque ſpeciales fide digniſſimorum ſcriptorum obſervationes aſtipulantur.

(a) ſecundum quem *L.* III. method. med. C. III. *ventriculi quævis illuvies commodiſſime per vomitum expurgatur, quæ interdum medicamentis per inferiora purgantibus, etiam pluries exhibitis, deturbari nequeat. Cum non raro materia, per vomitum rejecta, febrem ab initio tollat, quæ alioqui longa* (imo lethalis) *futura eſſet, illa materia penitiores in corporis partes transmiſſa & ſanguini permixta.*

(b) vide Prax. *L. XVII.* S. II. C. II. f. 513. & inſtit. *L.* V. P. I. *S.* II. C. IV. f. 159. ubi hæc habet: *Quando humores crudi primarum viarum in febribus copia luxuriant, ideoque commode coqui nequeunt; eorundem portio catharſi detrahatur, ut natura, oneris portione liberata, quod reliquum eſt, facilius expellat*, & ſuperet. *Neque pericula, quæ contra in medium afferri ſolent, admodum reformidanda ſunt. Quæ evitare facillimum eſt, ſi benigniora medicamenta* (quale aurum fulminans eſt, non autem extractum hellebori aut reſina ſcammonii) *uſurpentur. Quæ ſine ulla, aut ſaltem cum minima, humorum commotione primam tantum regionem expurgent, eamque materiæ portionem educant, quæ magis evacuationi eſt diſpoſita.*

(c) P. II. de febr. malignis f 375.

(d) Cujus L. I. Prax. CXIII. p. 121. hæc ſunt verba: *Febrium cum magna ſyncope* (ac perfrigerationibus,) *ſingultu* (ſpasmisque colico hyſtericis) *& vertigine mox incipientium, curatio inchoanda eſt ſtatim vomitoriis; nam febrilis fomes in ventriculo latet; humor ſcilicet acris ac erodens, qui, tunicas ventriculi vellicando, & afficiendo, per conſenſum cor, diaphragma & caput offendit, unde præfata ſymptomata &c. In febribus, in quibus, cum magna anxietate incipientibus, ægri ſunt inquieti, loco ſtare neſciunt, hinc inde per lectum agitantur, præfatus acris humor tunicas ventriculi afficiens, debet accuſari unde tot mala. Unicum remedium in talibus anxietatibus vomitivum eſt antimoniale,* (longe profecto præ auro fulminante vehementius.) *Nam, abſoluto vomitu, ſtatim liberatos vidimus.* Fidem autem in talibus ſcriptor hic eo facilius meretur, quod is alias purgantia pasſim, etiam in febrium principio, fere ſimpliciter rejiciat, neque ſolis excretionibus indulgeat.

(e) River. C. I. Obſ. XLV. f. 564. C. III. Obſ. L. f. 623. Zech Conſ. XLVI. Thoner, *L.* I. Obſ. XIX. p. 34. Obſ. XXXV. p. 53. Obſ. *XXXIX.* p. 59.

§. XII. Præjudicio igitur, neſcio, quo, aſſeverare quis poſſit, virginem illam, quæ per febrem anxie ſe jactavit, cujusque hiſtoriam prooemium attingit, auri fulmin. gr. iv. die tamen II. exhibita, ut intempeſtivum vehementiusque purgans, viribus omnibus mox deſtituiſſe; ab hacque cauſſa

 mor-

mortem (IV. tamen die demum posthac) supervenisse. Secundum artis nostræ regulas in eodem casu purgantium usum non omitti potuisse, paragraphus, huic proxime præcedens, evincit. Aurum fulminans, propter ejusdem, blandissime alvum laxandi, morem, & quidem virtute antepileptica, cordiali & diaphoretica conjunctum, præ aliis omnibus convenientissimum tutissimumque medicamen, prooemium jam defendit; prætereaqne observationes cap. seqv. recensendæ, ostendent. Neque vero (a) tres tantum dejectiones, & unicus vomitus, secundum quotidianam experientiam, præsertim mox in morbi principio, & in virgine 19. annorum, præterea satis pulchri roboris, possunt vehementis catharseos accusari, quæ convulsionum, (b) mortisque ipsius caussam, ob vires, hinc plane prostratas, præbuisset. Imo potius, cæteris paribus, hæc magis haberi posset, quod mihi non licuerit Elix. Castor. volat. (c) sudores movere, sanguinisque malignam coagulationem (in talibus casibus per observationes anatomicas (d) ipsis oculis usurpandam) infringere, motusque convulsivos ipsos sedare.

(a) Willis pathol. cerebr. C. IX. p. 149. recenset, *virginem nobilem* (æque non rusticam & quadratam) 16. *annos natam, pulchram & εὐσαρκον, patre insuper paralytico progenitam, circa brumæ etiam solstitium* (non levioribus, sed longe gravioribus) *convulsionibus oppressam, vomitorio fuisse curatam, ex infusione croci metall. & sale vitrioli, a quo septies bilem*, (ut in nostra) *æruginosam evomuisset, cum admistione humoris acerrimi, & quasi vitriolici.* Quid, quod, in *atrociore morbi recidiva*, subjungit idem, *se fortius adhuc emeticum propinasse, a quo decies evomuisset bilem, instar æruginis viridescentem, cum pituita, instar aquæ fortis acerrima, & subito fuisse alleviatam.* (non vero, viribus prostratis, defunctam. Quæ similitudo circumstantiarum omnium major cum casu virginis nostræ potest intercedere? Sicut etiam in eadem a vomitu anxia jactatio, lumborum capitisque dolor & perfrigeratio convulsionesque æque mox remittebant.

(b) A criticis perturbationibus morbos exacerbari, vel etiam turbas aliquas in primis viis a catharticis excitari, neque insolitum est, neque peritum medicum terret; secundum Hipp. S. II. aph. *XXVII.* Vol. I. p. 74. sicut ipsa natura, non sine perturbationibus & exacerbationibus, mineram febrilem, salutaribus tamen crisibus, excernit. Hinc etiam periti medici ex iis magis reconvalescentiam promittunt, quam ex suspectis dierum criticorum,

corum euphoriis, aut plane *soporibus*, Hipp. *ubique malis.* A quibus tantum imperiti medici, contra regulas artis maximam spem pollicentur, sed quam brevi falsam experiuntur. Convulsiones autem, vomitoriis & catharticis potius curatas, & quidem in tenellulis etiam infantibus, vitriolo albo, docent River. Cent. II. Obs. *LX.* f. 599. C. IV. Obs. *LIX.* f. 645. Plater. *L.* I. Obs. d. 188. Etmullerus autem non sine ratione in valetud. infantum, pro spasmis horum curandis, aurum fulminans reliquis purgantibus præfert.

(c) Etenim sudores, in tali casu anxietatum movendos, suadet Thon. *L. I.* Obs. *XXXIX.* Sic quoque River. Cent. III, Obs. *XXXVI.* f. 621. recenset, *in ancilla, per febrem malignam, debilitata, nitrum, ad drachmam unam tamen bis in die sumtum,* nihil profuisse, contra, *sudore, promoto a spiritus* (alcalini volat.) *fuliginis, primo drachmis duabus, hinc tribus,* (non guttis tantum 20. 30. minime mox exspirasse,) sed symptomatibus illlis remittentibus, reconvaluisse. Secundum quarum analogismum mihi haud exprobari potest quod in laudata virgine, præsertim ob junctas perfrigerationes, nitrum omiserim ac Elix. vol. castor. cum spir. volatili paratum, prætulerim. Præsertim cum ab eodem, referente *L. X.* Annal. Pr. f. 474. in eadem virgine, tum morbillis malignis laborante, præsentaneum fuerim levamen expertus, cum diei VII. critica perturbatio similes dolores spasmosque ferret; Neque minus, referente f. 499. maritata soror hujus ope affectum eundem felicissime superabat. (d) Spigelii, quas recenset Bonet. Anat. Pr. f. 684.

§. III. Equidem huic orgasmi explicationi Hippocrates ipse refragari, videtur, crudis etiam humoribus primas vias occupantibus, purgantia tamen prohibens. (a) Quibus etiam Baglivus præclarum quasi commentarium scribit, (b) his verbis: *Dicunt nonnulli, necesse purgantia in febrium principio esse exhibenda, ut educantur cruditates e primis viis, ibidem a cibis, nimia copia ingestis, cumulatæ, & insignem morbo fomitem subministrantes. Sciant hi tamen, cruditates primarum viarum sponte sua digeri, vel potius per medicamenta stomachica, non vero per imprudentem catharticorum usum; quibus in massam sanguinis magis magisque insinuantur, morbumque aut augent, aut fovent, unde ne quidem in hoc casu in febrium principio purgantia juvant.*

(a) S. VII. aph. XVII. Vol. I. p. 83. Non, nisi) *sine febre existenti, cibi fastidium, & cardiogmos, & vertigo,* & *os amarescens, medicamento, sursum purgante, opus habet,* & aph. *XX.* q. 84. *Non febrientibus si fiat tormen & genuum gravitas, & lumborum dolor, deorsum purgante opus habere significat.* Confer. de veratr. usu l. 10. Vol. I. p. 610. & 39. p. 611. *L.* I. Præd. *IX.* p. 476. *L.* V. Epid. *XXV.* 12. p. 787. de affect. *XIV.* 12. Vol. II. p. 169. de vict. acut. *LXIII,* p. 319. (b) *L.* I, Prax, Med, C. II. §. IV, p. 256.

§. XIV.

§. XIV. Quæ conciliantur, respondendo, (1) unum & alterum propositorum orgasmi signorum, v. g. cibi fastidium & oris amaritudinem, in febribus acutis pro catharsis indicatione, haud sufficere, sed vota plurium, simul concurrentium, esse colligenda; ut eorundem pluralitate ponderari possit, num crudos humores primarum viarum, num vero alios potius morbos, ut caussas suas, significent; sunt enim signa unica pathognomica in medicina rarissima. Quomodo gravissime peccaret, qui purgans in quavis siti febrili, ab inflammatione aut gangræna, ventriculi sive pulmonum, auderet exhibere; neque id vereretur in anxietate, per mediam difficilem eruptionem, aut plane in recursu variolarum, morbillorum, purpuræ, aliorumve abscessuum criticorum. (2) Hæc ipsa symptomata, pæter eorundem pluralem concursum, quadam vehementia simul excedant, ut crudos humores, maxima copia luxuriantes, significent; quam propter & ipsi commode coqui ac superari nequeant, & coctionem febrilem omnino impediant; tum demum enim eorundem portio catharsi detrahatur. Hæc enim fert vocis ὀργᾶν emphasis, (a) quam Persius Latina voce *turgescit*, exprimit, ita canens: *turgescit vitrea bilis.* (3) Willis (b) rectissime vehementia cathartica, quæ magis in his casibus rejicit, a mitioribus distinguit, quo aurum fulminans pertinere, manifestum est. (4) Purgantia (c) longe minus a febrium principio, quam augmento & statu, prohibentur, magisque admittuntur, licet in ipsis secundum regulam sint intempestiva.

(a) Satyr. III. confer. Senn. Instit. l. c. p. 1119.

(b) de febr. C. X. p. 177. helleborina scilicet, quæ etiam Hipp. locis citatis innuere videtur.

(c) Hipp. S. II. aph. XXIX. Vol. I. p. 74. *Incipientibus morbis si quid movendum videtur, move, vigentibus vero morbis, quietem agere melius est.* Confer. de affect. II. 16. Vol. II. p. 162. de affect. XIV. 11. Vol. II. p. 169.

§. XIV. Inter dicta orgasmi signa obstructiones alvi primum sibi locum vindicare, quis putet, quantocyus medicamento purgante, vel fortiori, solvendas. Quas etiam multi tum incusant, quando alvus non quotidie semel aut bis exonera-

ra-

ratur, etiamsi flatus, liberrime transeuntes, eandẽ satis apertam testentur, imo secundum consvetudinem præcedentium & sanorum temporum ægris hæc obtingant. Sed, quantumvis in febribus acutis alvum, præsertim tres quatuorve dies, obstrui, non affectem, & tum eandem auro fulminante, vel oleo amygd. dulc. aperire, sæpe laborem; attamen sæpius etiam octo dierum alvi obstructionem, cæteris paribus, minus nocuisse, & ea non obstante, ægrotos æque reconvaluisse, me docuit experientia repetita. In aliis (a) Protosecretarii Regii filiolæ 8. annorũ febris die III. purpura erumpebat, una latissima continua rubedine digitos manusque obducens. Qua, post diei VII. sudorem calidum, capitis quidem tantum particularem, (b) sed cum euphoria, critice disparente, quasique desquamata, die VIII. demum alvus, integrum octiduum obstructa, auri fulmin. gr. duobus solvebatur blandissime. Quod etiam in anginosa gravida, (c) febre petechiali-purpurata decumbente, contigit observari.

(a) refer. L. VII. Ann. *Pr.* f. 711. Anno 1700. mense Septembri.

(b) Sic subinde critica evacuatio, uno etiam 4. signorum laudabilis crisis deficiente, tamen adhuc quodammodo salutaris esse potest; ut sudor particularis capitis, præsertim calidus, die mòdo critico, longe melior sit, quam die pari vacuo, ut tum duo vel plura signa laudabilia desint; quantumvis Heurnius contraria tradat.

(c) referente L. VI. Annal. Pr. f. 597. Anno 1699. mense decembri, cujus quoque mentio fit in disput. nostra de V. S. intempestiva in phrenitide.

§. XV. Etenim e contrario eadem me confirmavit experientia, sæpe in febribus superfluas alvi apertiones, vel solis enematis (a) tentatas, damna irreparabilia & unicam mortis, subsecutæ, culpam contraxisse. Quod usu venit, bubonibus erysipelatibus, variolis, morbillis, petechiis, purpura, utpote criticis transpositionibus, difficulter per augmentum statumve febris erumpentibus, & recursum symptomaticum minantibus. Ut de his, præsertim admodum malignis, proximeque pestilentibus, cum Sennerto (b) dici possit, esse *nonnulla, quæ majorem ad prohibendas in febribus purgationes, quam humores turgentes ad eas præcipiendas obtineant.* Sed de his fortassis alibi

Plura dicentur, ficut hæc unica cautela, de clyfteribus intempeftivis, Deo dante, peculiarem differtationem complebit.

(a) Hippocr. L. III. de morb. VI. Vol. II. p. 100. *In causo* (seu febre ardente acuta) *neque purgans dederis, neque ad purgationem faciendam clysterem adhibueris, priusquam judicationes prætereant.*

(b) Inftit. *L.* V. P. II. S. I. C. VI. p. 1121.

CAP. II.

Hiftoriis ægrotorum elucidat.

Aegr. I.

EXcepto igitur cafu orgasmi, mea quoque praxis in febribus purgantia & laxantia proficua, ficut alias e contrario nocua, comprobat. Vidua juvenis 24. annorum (a) ex occafione iræ cum horrore, hinc calore acuto, febricitare cœperat; eandem fimul exercebant artuum omnium dolores fpasmodici, dextri lateris hemicrania, ex cervice incipiens, temporibusque intactis, ad dentes usque excurrens; quæ fingulis diebus, per paroxyfmum unius duarumve horarum, atrocius exacerbabatur. Hanc ante paucos annos, paroxyfmis epilepticis afflictam, curaveram; attamen per hos capitis doloribus admodum obnoxia vixerat. Abdomine autem jam inflato, venter quoque murmurabat, urina tenui rubra; quamobrem a pilulis domefticis die II. ter dejecerat, fed paucæ fanguinis ftillæ è naribus, hoc die pari, male fignificabant. Pulveres igitur meos cinabarino-diaphoreticos & Elixir Caftor. cum Spir. C. C. vinofo paratum, bis fingulis diebus ad g. 60. ufurpandum, exhibebam. Diei III. nocte quidem, adhuc inquieta, fomnum, expavefcentiæ crebræ turbaverant, fed urina cœperat craffe corallino-limofa turbari, a largis fudoribus buccæ tumor, quafi a dentibus dolentibus, apparebat, artuum dolores ceffabant, capitisque, magis externus, in cute hærebat, quafi ab eryfipelate extraverfo. Cum die IV. dyfphoria longe minor adhuc fuiffet, capiti dolenti mater cephalicas herbas, aqua vinofa madefactas, impofuerat; unde dolor ejusdem penitus defierat, fed exinde loco hujus lipothymicæ cardialagiæ oppreflerant, & latus, tantum

tum ſiniſtrum, totum cœperat perfrigerari. Ab uſu autem Elix. Caſtor. vol. quo plus cardialgia remiſerat, eo magis cephalalgia recruduerat, cum euphoria tamen; præſertim cum ſudores, totam noctem frigidi, die V. mane recaleſcere coepiſſent, ſemper tamen circa caput adhuc tepidiores. Quibus igitur per diem hunc criticum continuantibus, anxietas cardidialgica, internusque ardor, remittebant, ventre murmurante, ſed non flatibus prodeuntibus. Die VI. a nocte, haud inſomni, cum minori dyſphoria per nares magna muci copia, fluebat, perque os exſcreabatur; ſed poſt meridiem atrociſſima cephalalgiæ repetebat exacerbatio, unde nox quoque inſomnis & gravis terruerat. Die vero VII. a ſudore largo hæc ſymptomata & dyſphoria remittebant; quamobrem, pulveres nauſeanti, Eſſentia Chin. Chin. locoque Elix. Caſtor. vol. tale ſuccini exhibebatur. Dies VIII. noctem haud inſomnem, & euphoriam ferebat, cumque urina, fere narurali, appetitus quoque melior laudabatur. Die IX. poſt noctem pariter quietam, cum urina tenui mane horrores, oſcitationes, pandiculationes, ſternutationesque ſupervenerant, hemicranicus dolor ex dextro latere in ſiniſtrum tranſierat; ſed hinc, a ſudoribus repetentibus, hæc mala poſt meridiem remittebant, præſertim illis per integrum diem continuis. Licet autem ægrota hos a medicamento volatili recaleſcere obſervaret, attamen quamprimum leviſſime manus denudabat, horrores opprimere ſentiebat. Dies X. noctem quietam, urinamque turbatam ferebat, ſed cum expaveſcentiis ſomnolentia, & coma quaſi vigil, notabatur. Poſt meridiem quoque reſpiratio anhela, brevis & anxioſa, & ſuſpiria luctuoſa, (Krechſen) cum capitis tamen dolore mitiſſimo, perturbationem criticam denotabant. Cum igitur ægrota brevi tempore lectum reliquiſſet, lipothymia cardialgica & ſuffocatio hyſterica oppreſſerant, ventris quoque inflatio et tormina, cum corporis univerſi perfrigeratione, extreme debilitarant; ægrota igitur, medicamenta hæc imparia judicans, ſera nocte rurſus Elixir Caſtorei vol. à me peti curaverat; utpote cujus uſum aliis, etiam Succin.

vol. præſtantiorem obſervaſſet. A quo igitur, cum pulveribus novis cinnabarinis, miſſo, ſudor multus calidus promotus, mox cardialgicam anxietatem, ventris tormina, ipſamque perfrigerationem ſolverat. Hinc die XI. cum urina, craſſe rurſus turbata, capitis dolor minor, & tantum foris ad tactum in cute deprehendebatur. Die XII. præter noctem quietam & euphoriam non ſolum ex nare dextra, ut antea, ſed etiam ſiniſtra, larga muci copia fundebatur, & aliquot parvuli ſanguinis grumuli ex ipſa excernebantur; unde, cum urina quidem tenui, febris declinabat. Die XIV. non corpus, neque oculi, ſed ambæ tantum manuum volæ, velut ab ictero, flaveſcebant; quomodo perfecte judicata, reconvaleſcebat.

(a) referente L. XI. Annal. f. 535. A. C. menſe 8br. Caſus hic febris acutæ eadem!, ac in laudata virgine, ſymptomata hyſterico-ſpaſmodica, cum lipothymiis & perfrigerationibus, ſimul ferens, ſatis oſtendit, (1) à tribus dejectionibus, mox in febris principio, urgente orgaſmo, non mortem ſuccesſiſſe. (2) Perfrigerationes & convulſiones magis Elix. Caſtor. vol. fuisſe felicteir curatas.

Aegrot. II. J. U. Profeſſoris filiola, (a) nondum trimeſtris, febricitabat, cum ſpuma oris pedibus calcitrans, ventris tormina detegabat, alvus æruginoſa multa, lactis coagulati grumulis permiſta, dejiciebat. Die IV. poſt enematis infuſionem paroxysmus epilepticus cum oris ſpuma, labiorum livore, pollicum contractionibus ac duobus vomitibus oppreſſerat. Pulveres itaque cinabarinos, intercalandum, Elixir Caſtorei volatile (b) ſuccenturiabat; quod Domina mater, olim in patria eſſentiæ caſtorei aſſueta, ad guttas duas ſingulis fere horis exhibebat; unde, paroxysmi epileptici tempore, pauci ſaltem vomitus ſupervenerant. Die V. ventris tormina flatus ſolvebant, & variolæ fatuæ per brachia & crura erumpere cœperant. Die VI. præter dictorum medicamentorum uſum continuandum, præſcribebatur cranii humani pulv. ſcrupulus unus auri fulmin. granum unum. M. fiat pulvis, in 4. partes æquales dividendus. A cujus prima infans miſeris clamoribus atrocia ventris tormina ſignificabat: ſed hinc poſt largum ſudorem nocte ſemel æruginoſa, aceti quaſi aco-

rem

rem ſpirantia, inſuperque clyſtere infuſo, mucoſa multa dejecerat. Quomodo, à die VII. dyſphoria decreſcente, die IX. infans convaleſcere cœperat.

(a) Referente L. XI. Annal. Pract. f. 485. A. C. menſe Julio. Caſus hic, pariter febris acutæ, in tenellulo infante, ad oculum oſtendit, ſæpius à clyſteribus, aliisque optimis medicamentis, non propter vehementes dejectiones, aut vomitus ſubſecutos, exacerbationes & convulſiones supervenire; neque quod iis, ut cauſſæ, debeantur, ſed quod alias immineant. (2) Vomitus nec equinum robur poſtulare, neque in ſpaſmis nocere, ſed magis prodeſſe, ut itaque his mortem haud tam facile accerſant.

(b) Multominus vero Elix. Caſtor. volatile & ſpiritus alcal. volatiles, tanquam naturæ humanæ graves & vehementiores, eſſe damnandos, hinc ſatis docetur. Quamobrem Etmull. Valet. inf. C. III. §. V. *ſæpius ſum miratus*, inquit, *à quibusdam medicis, vel præconceptis opinionibus excœcatis, vel experientia medica deſtitutis, cum pavore quaſi audiri ſalium volatilium uſum, præſertim pro infantum cura; cum tamen (NB.) ſub legitimo & circnmſpecto uſu, Deorum manus vocanda eadem exiſtimem*; Longe minus igitur in adultis hæc timeri poſſunt.

Aegrot. III. Conſiliarii vidua (a) 60. ann. laudatæ virginis matertera, die I. ex horrore febricitare cœperat, calorem acutum pulſu vehemente ac vibrante comitante, miſtura igitur cum pulv. cinabarinis præſcribebatur. Die II. noctis inquietudinem dejectio parva, lotii ſuppreſſio, ſudor nullus & calor acutus ſequebantur. R. Antihect. Poter. gr. XV. auri fulmin. gr. iv. M. D. S. Alvo nondum aperta, poſt meridiem calor acutus remiſerat. R. Elix. Caſtor. vol. (b) drachm. iii. D. S. ut g. 50. bis ſingulis diebus ſumantur; à cujus primo uſu (non autem a ſequentibus, fortaſſis igitur ex nauſea) magnam muci copiam evomuerat, ſed cum euphoria. Die III. a ſudore, quidem parco, vox, non ut antea, debilis, calorque minor obſervabatur, urina, antea ſuppreſſa, profluxerat & turbabatur, pulſus quoque magis naturalis obſervabatur. Die IV. cum tuſſicula mucoſa exſcreabantur, circa meridiem 4. vomitibus (c) mucoſa multa excreverat; quorum duo primi acore ſummo dentes corruperant, duo poſteriores vero nauſeabundo amarore os infecerant; unde quidem debilior (d) videbatur; manibus etiam denudatis tepor tantum, imo frigus quoddam, erat. Sed die V. ſudor parvus aliquam euphoriam ferebat, quæ, die VII. ſudore novo repetente, con-

tinuabatur. Qui etiam die IX. magisque adhuc post aliquam perturbationem criticam die XI. fluebat, unde, perfecte judicata, convalescebat.

(a) Refer. L. X. Annal. Pract. f. 825. Anno 1704. Huic ægrotæ, adhuc bene valenti, jam tum cutis vix ossibus hærebat, adeoque sicut neque hanc sexagenariam, ita multo minus ægros, ætatis flore utentes, auri fulmin. gr. IV. & quatuor vomitus, quid dicam, tres tantum dejectiones & unus vomitus, immatura morte mulctant. (2) Quatuor illi vomitus, ab assumto auro fulminante, non eodem, sed tertio demum die, succedebant, ideoqe non tam huic, utpote alias minime vomitorio, quam spontaneo naturæ motui critico, debebantur; sicut hoc sæpius usu venit, & imperitos fallit. Quomodo Tom. VII. Hal. Obs. III. p. 89. recensui, Ecclesiæ Naumb. pastorem, ex colica apoplexia spuria seu syncope oppressum, copiosum mox vomitum relevasse, à tinctura Solis Langelotti qui superveniebat; quâ tamen vix præstantius datur remedium, hypercatharses & vomitus symptomaticos cohibendi.

(b) In febribus malignis, gangrænis, perfrigerationibus & convulsionibus salium volatilium præstantiam demonstrat observatio Charas de nobili Germano, à vipera demorso, in Bonet. Anat. pract. f. 1684. legenda. Conferatur Wedelius amœn. med. L. II. S. II. C. IV. p. 335. Bontekoe von Menschlichen Leben Tr. III. §. 48. p. 408. Ut Boylei, Sylvii, Willisii & Ludovici testimonia taceam. Eandem quoque confirmat hæc ægrota. Quamobrem nobile hoc medicamentum (R. Ess. Castor. Tinct. Reverb. Lil. tartaris. Elix. sucini. vol. cum Spir. ungulæ aliis vinoso parat. aa. dr. ß. dos. g. 60.) minime durissimam illam censuram calumniamque meruit in Viro pl. reverendo, ante paucos annos hic defuncto ex febre maligna, cum erysipelate gangrænoso, vereque pestilenti, utpote quod, purpureum, ex suspecto bubone molli & sublivido duabus striis lividis in crus descendebat; sicut pluribus videre licet in disput. nostra de crisi per abscessus C. II. Multo certe consultius hoc medicamentum in illo continuandum fuisset, quam quod topicum muliebre critici abscessus recursum, fere semper lethalem, magis promovisset, & contra quævis medicinæ principia, venæ sub lingua sectæ fuissent, præsertim die VI. ad omnino plenam cujusvis criticæ tyrannidis imitationem, rursusque IX. ipso mortis die, sanguine misso in cochleari mox coagulato. Modo conferantur hæc Loss. L. I. Obs. XXV. p. 74. Bonet. Anat. Pr. f. 160. Wisemanns Chirurg. Anglicæ f. 46. Obs. VI. Hildan. C. V. Obs. XVIII. f. 399. Ephem. Nat. Curios. S. R. J. Ann. VI. Winckleri Obs. XCI. p. 131.

(d) Licet vomitus, modo tempestivi, utplurimum ægros brevi debilitent; attamen breves molestias felici euphoria, morbique solutione, compensare solent.

Aegr.

Aegr. IV Consiliarius Regius, (a) 50. annorum, peregre reversus, vesperi horruerat, hinc tota nocte cum acuto calore, parvisque deliriis, anxius se jactaverat. Quamobrem pulv. cinab. diaphoreticum, sibi suisque admodum familiarem, assumserat, sed haud sudaverat. Scarificationibus igitur assuetus, suopte consilio, decem cucurbitis sanguinem ad uncias iii. miserat coagulatum; Pulverum igitur similium usui Elix. Castar. vol. jungebatur. Diei II. nocte inquieta, semper quidem soporosus, sed cum somnis tenuibus, rursus anxium se jactaverat, donec mane à parvo sudore sensus plenos ex somno collegisset; lingua, alba & scabra, posterius ex viridi flavescebat, vox erat difficilis, pulsus debilis, urina tenuis, vires prostratæ, ut lecto egredientem lipothymiæ opprimerent. (b) R. Antihect. Poter gr. xii. auri fulmin. gr. iii Diagrid. gr. I. M. F. P. Quo assumpto, post meridiem, jam minus dysphorus, copiosos flatus miserat, & per noctem ter copiose tenuia dejecerat; hinc die III. mane largissimus sudor supervenerat, & cum quieto decubitu atque sermone liberiore sopor remittebat, urinaque turbata sedimentum deponebat, ut die IV. euphoria optata notaretur. Quæ a diei V. sudore, rursus largissimo, augebatur; quomodo perfecta judicatio convalescentiam ferebat.

(a) Referente L. X. Annal. Pr. f. 814. Anno 1704. mense Septembri Sic Hipp. L. 1. Epid. S. III. Ægrot. II. 38. p. 674. de *Sileno* varioloso notat, ipsum *X. die soporosum fuisse, somnos tamen tenues, cum extremitatibus frigidis, XI. mortuum fuisse.* Nos Germani vocamus einen galm / & secundum Hipp. L. 1. Præd. 1. Vol. I. p. 471. ejusmodi *coma in principio* phrenitidem portendit.

(b) In hoc Domino ægroto auri fulmin. gr. iij. cum Diagridii tamen g. j. acuata, pariter in febris principio, haud nocebant & anxiam jactationem mox solvebant, imo vires recreabant, neque convalescentiam protrahebant.

Aegr. V. Opificis filiam (a) 18. ann. satis pulchram, sed fere semper pallidioris faciei, teneriorisque habitus, à mensium suppressione, præter reliqua ejusdem symptomata, per biduum cum calore tenui vertigo fatigaverat. Die III. cum quadrato Martis & Mercurii, totius sinistri lateris paralysis, cum oris tor-

tura

tura oppresserat. Juxta essentiæ Castorei cum Elix. volat. Succini usum, cum ægrota, purgantia quævis se semper male tulisse, diceret, (b) auri fulmin. gr. ii. cum succin. præpar. Scr. ß præscribebantur. A quo semel tantum copiosa vomuerat, & hinc etiam dejecerat, sudor quoque calidus, fere largior in affecto latere, supervenerat. Vesica, Emplastro in brachio excitata, serum etiam profundebat. Die IV. cruri brachioque paralyticis motus suus erat restitutus. Die VI. crus parum intumescens dolere coeperat. Die VII. ab Antihect. Poter. gr. x. auri fulmin. gr. iii. rursus semel tantum, sed copiosa, dejecerat, cum levamine doloris capitis gravativi. Quo-modo die XI. reconvalescens, rursus per hypocaustum ingrediebatur.

(a) Refer. L. VI. Annal. f. 545. Anno 1699. mense Decembri. Sicut nonnunquam epilepsia soporem, sic convulsiones paralysin mentiuntur. Confer. Hipp. L. I. Epid. S. III. Aegr. XIII. *mulierem in litore, trimestri foetu gravidam*. Valles. in Comment. Bonet. Anat. Pr. f. 262. River. Prax. *L.* I. C. VII. f. 215. Talemque fere spuriam paralysin in hac virgine suspicor; à simili spasmodica paralysi virgini Lebiginensi, ex amore vesano, tempore menstruo, alter tantum oculus claudebatur. & T. VIII. Hal. Obs. xi. p. 259. historiam descripsi pueri, cujus totum latus paralyticum erat, cum strabismo quoq; illius oculi, propter turundas, quæ in digito, spina ventosa corrupto, nervum articuli offendebant.

(b) Alias casus hic auri fulminantis singularem virtutem antepilepticam seu antispasmodicam demonstrat, illudque ab omni vehementia & noxa evidentissime purgat, contra illius præstantiam, apprime magnam, confirmat.

Aegr. VI. Subcenturio (a) 30. circiter annorum, homo quadratus & carnosus, elapso anno vix ex ictero convaluerat; hic vesperi tria vulnera ostendebat, ante horam circiter inflicta. Quorum primum, cæsim factum, in sinistra fronte ad primam cranii tabulam penetrabat. (2) contusio gravis in eodem tempore sanguine multo extravasato terrebat (3) vulnus, punctim inflictum, a sinistra mamma sub cute ad umbilicum usque descendebat. Cum hæc libras duas vel tres circiter cruoris profudissent, brachium sinistrum frigidum sine pulsu deprehendebatur, decubitusque in utrumque latus mox denegabatur; nocte horror oppresserat, singultus & lumborum

do

dolor ſupervenerant, præſcribebantur itaque pulveres cinabarini diaphoretici & tinctura bezoardica. Die II. horrorem novum vomitus ſpontaneus ſequebatur. Die III. per noctem inquietam, ab uſu tamen diaphoreticorum, ſudor nullus obſervabatur, ventris flatus ab inflammatorio vulneris tumore, quaſi ab obice, retinet; dicebantur, comitabatur inanis vomendi conat9 & puncturæ quaſi ab aciculis per corpus artusq; purpuram portendebant. (b) R. Rhabarbari pulv. gr. XV. Diagrid. gr. iii. unde cum multis flatibus bis dejecerat & vomendiconatus ceſſabant. Diei V. nocte, pariter inquieta, oculis vix conniventibus, deliræ mox expaveſcentiæ terruerant, ſudores largi peſſimo acore fœtebant, decubitus in latus facilior evadebat, ac purpura veſicularis in pectore dorſoque cœperat erumpere. Die VII. poſt criticæ perturbationis inquietudinem à pulverum cinabarinorum doſi duplici, ex errore ſemel aſſumta, cum ſomno multo, deliriis immuni, usque ad meſonyctium largiſſime ſudaverat, ſed expergefactus euphoriam laudabat. Cum autem per eandem interdiu, lecto neglecto, ſudores omiſiſſet, rubedine diſparente, puſtulæ tantum miliares ſupererant. Quamobrem die VIII. nocte inquieta per ſomnum deliria multa miſcuerat, cum urina rurſus tenui, brachiorum crurumque ſubſultus, imo capitis tremores, terruerant; præter pulveres igitur cinabarinos continuandos, tincturæ bezoardicæ Elixir volatile proprietatis ſubſtituebatur, ad guttas 40. bis ſingulis diebus ſumendum; unde ſudor acidisſimi fœtoris repetebat. Quo diebus IX. & XI. continuante, die XIV. perfecte judicatus, reconvaleſcebat. Vulnus frontis tum jam conſolidatum erat, pectoris laudabile pus exhibebat, ſed in temporis contuſione (c) tumor adhuc mollis ad tactum dolebat, neque unguento cum camphora & ſpiritu volatili adhuc diſcuti potuerat; quanquam deinde adhuc emplaſtro penitus reſolveretur.

(a) Referente L. XI. Annal. Pr. f. 333. menſe Januario A. C. In hoc ægroto notatu digna eſt duplicis acutæ febris complicatio, quaſi ſymptomaticæ à vulnere, & eſſentialis purpuratæ ſecundum temporis illius conſtitutionem epidemicam.

(b) Venæ sectionem, alias in vulneribus capitis necessariam, & copiose jam profusus sanguis & perfrigeratio prohibebant, catharsin autem blandam æque prætermittere, minus consultum videbatur; cum propter communem in vulneribus capitis medendi methodum, laxantia postulantem, tum propter crudorum humorum in primis viis orgasmum, ex ructibus, singultu, vomendi conatu dignoscendum; præsertim vero propter vulnus, ventris, cujus inflatio, ab illis facile timenda, vulnus, & hoc illa gravius omnino exacerbasset. Quantumvis autem dolor punctorius, quasi ab aciculis, ut certissimum purpuræ signum, catharsin prohiberet; tutius tamen illa, non evitanda, tanto ocyus in principio adhuc, quam in ipsa eruptione, suscipiebatur.

(c) Sudorifera communis, vulneribus capitis medendi, methodus fere postponit, salium autem volatilium usum, maxime propter deliria, formidat; cum tamen sanguis coagulatus, ut fere omnium in iis malorum unica caussa, ea indicet, neque sola topica tum sufficiant. Quam sævissima symptomata, & in primis deliria, sola musculi temporalis contusio ferat, etiam osse subjecto illæso, Cattieri observatio in Boneti Anat. Pract. f. 1565. legenda, monstrat. Secundum quam, venæ sectione frustra iterata, incisio facienda fuit, per quam sanies acris effluens symptomata omnia, morbumque ipsum levavit. Quantis igitur laudibus digna sunt salia volatilia, quæ tam efficaci resolutione pollent, ut difficili hac operatione supersedere liceat.

Aegr. VII. Idem (a) paucos post menses ex ira die I. & II. horruerat, hinc febricitans, viribus valde prostratis, cum calore tenui, pulsuque debili manibus tremebat, nullis adhuc usus medicamentis. Die IV. quamprimum oculis connivebat, delirabat. Die V. novo horrore oppressus, à diaphoretico pulvere sudaverat. Die VI. (b) oculorum album flavescebat, urina, instar ictericorum, cum croceo splendore rubebat, biliosa sponte dejecerat, cum pulsu debili vigilans delirabat. Die VII. delirium increscebat, neque icterus magis erumpebat, neque sudor observabatur, quantumvis quotidie pulv. cinabarinis & Spir. cornu cervi uteretur. Die IX. sopor arctus, insomniis gravibus magis delassans, integram noctem fereque diem compleverat, per eundem spasmodici subsultus manus exercuerant, imo pollices contraxerant, pulsu debili tangendo; circa vesperam expergefientis facies sublivescebat, mens constabat, juxtaque sudorem parvum criticum urina subrubra spissaque non turbabatur. Die X. per noctis soporem convulsivi

mo-

motus corpus univerſum exercuerant, &, cum ſudore frigido ac dyſpnoea, hinc cervix dolebat. Die XI. extremitates primum diu penitus friguerant, ſed, iis recaleſcentibus, æger ſine convulſionibus dormiverat, exinde mente prudens; medicamentorum dictorum, continuatus tamen, uſus, urina citrini coloris, ſudorem adhuc nullū exprimere potuerat. Die XII per integram noctem a profundo quietoque ſomno haud expergefacti, caput, non amplius dolens, pruritus vexabat, & cum urina aquea calor tenuis reſurgebat. Die XIII.(b) Solis ecclipſis notabilem dysphoriam haud tulerat. Die XIV. critice præter (c) vomitum bilioſum flatus multos emiſerat, unde ſine quovis ſudore dysphoria minor notabatur. Die XV. ab eſſentia purgante ter dejecerat, quæ continuabatur, ſed die XVII. illa ſepoſita, mane pulvis diaphoreticus ſudorem, haud ſatis largum, tulerat; hinc vero acerbum capitis dolorem ſternutationes magis exacerbabant, quem vero veſpertinus ſudor largior, à continuato ſalis volatilis uſu, rurſus ſolverat; die XX. ſponte ter billoſa dejecerat, rurſumque ſanus potabat.

(a) Refer. L. XI. Annal. f. 419. menſe Majo A. C. *Icterus alias VI. die lethalis* habetur, eo vero magis tantum oculorum flavedo cum urina crocea, quia minorem illum hæc denotant, adeoque pernicioſam criſin duplici ſigno, & diei male critici, & parvitatis, portendunt. Sed Hipp. L. I. S. II. 121. Vol. I. p. 664. in ictericis tum, propter orgasmum, *alvum exturbatam* malum minuiſſe, pluribus exemplis docet. Confer. S. IV. aph. LXII. & Rulandum de Lue Ungar. Hiſt. V. p. 187.

(b) Rara non ſunt artis; ideoque rarisſimam hanc obſervationem minime notare volui, ut ea deroget de valore medici ſiderum influxus, quem maximum ſemper in praxi mea obſervavi. Magnifico potius noſtro Hoffmanno maxime gratulor, quod hunc nuperrime in diſſertatione ſolidisſimis argumentis a conſveto neglectu ſuo ad medicinam in ejusdem incrementum exoptabile revocaverit.

(c) vomitus hic bilioſus non febrem bilioſam, quæ refrigerantia hinc indicaſſet, ſignificabat, ut juncta extremorum perfrigeratio inculcat.

(d) Hipp. Coac. l. 201. Vol. I. p. 533. *Quibus ructus adſunt, & flatus, ſtrepitus ac elevationes ventris* (tanquam orgasmi ſigna) *his fit alvi exturbatio;* quam criſin eſſentia purgante juvare, conſultum videbatur.

Aegr. VIII. Baro, ann. circiter 24. & eques ordinis crucigleri, vexillifer Gvelphicarum copiarum, ex caſtris Ungaricis

cum ipsis redibat Hic, horrore febrili ac lassitudine oppressus, sudaverat, & a chirurgi castrensis vomitorio vigesies vomuerat, totiesque alvo dejecerat. Die IV. cum lingua alba scabraque febricitans, anxie se jactabat, turbulentisque insomniis fatigabatur. Die V. a sudorifero sudaverat, minus dysphorus; die VII. continuato diaphoreticorum usu, post criticam cum parvo delirio perturbationem, largissime sudaverat, sanguis e naribus profluxerat, copiosam urinam miserat, sternutationibus nares aperiebantur, pustulæque labia defoedabant; sic quoque diebus XI. & XIV. copiose sudabat. Hinc igitur euphoro, appetitus restitui cœperat, sed inde ventriculum cibo mox largiore gravaverat, ut copiosi ructus significabant. Die XV. a rhabarbari essentia leniter purgabatur; die XVII. recidiva vomitibus, aliquot alvi dejectionibus, larga narium hæmorrhagia, largisque sudoribus solvebatur; sed adhuc imperfecte; die XVIII. igitur â resina Jalappæ mercurioque dulci quinquies cum summa euphoria dejecerat & hinc reconvalescebat.

(a) Refer. L. IV. Annal. Pr. f. 633. Anno 1685. mense decembri. Casus hic ostendit, tres tantum dejectiones & unicum vomitum, in febris principio, ut hypercatharsin, minus accusari posse, præsertim, quæ, viribus mox prostratis, mortem afferat. Quanquam vomitoria tam vehementia, chirurgis castrensibus tantum solennia, probare nolim, neque minora, sed intempestiva, semper ut innocua, in febrium principio excusare laborem.

(b) Hipp. L. I. Epid. S. II. 170. Vol. I. de plurium crisium concursu salutari hæc habet: *Acciditque multis, ut non ex uno præscriptorum signorum judicarentur, sed per omnia percurrerent, & gravius quidem habere videbantur, conservabantur autem omnes, quibus hæc accidissent.*

Aegr. IX. Civis Camburgensis 40. annorum, truncum quercinũ cum aliis elevaturus, corpus acuto tractu convellerat; unde, horrore oppressus, instar pleuritici, febricitaverat, neque, integro anno elapso, reconvaluerat. Hic, jam (a) carnibus colliquatis, viribusque deperditis, macie confectus summa, cum tussi ferina copiosum sputum, more phthisicorum, exscreabat, pastusque vel parcissimus ventriculum gravabat. Multis igitur plurium medicorum jam frustra tentatis, eidem tum tem-

temporis collega meus Naumb. ſenior, vir eruditus, & practicus æſtumatiſſimus, ut deplorato, auxilium quodvis denegaverat. Nihilominus, DEI ſingulari gratia, præter omnem ſpem reconvaleſcebat, uſus, juxta ſpecies decocti pectoralis, pilulis ex mercur. d. (b) ſcrup. I. reſinæ julapp. l. a. ſol. gr. X. & ſucc. liquirit q. ſ. A quarum dimidia parte, prius ſumta, duodecies dejecerat. Quas igitur pilulas, tanquam panaceam, æger hic deinde per oppidum & circumjacentes pagos decantabat; ſicut etiam anno ſeqv. menſe decembr. ipſe, carnoſus & ſucciplenus, cum alio ægroto me inviſens, ſolis his pilulis reconvaleſcentiam ſuam aſſcribebat.

(a) Refer. L. II. Annal. Pr. f. 329. Anno 1678. menſe Majo. Febres acutæ ſæpius ob crudos humores, in primis viis copioſos, imperfecte judicantur, ut hinc in hecticas ſecundarias declinent. In quibus purgantia, caute intercalata, maxime proſunt; quanquam tum illa ſola per plures hebdomadas ſingulis diebus continuis exhibere, verear; præſertim cum forte natura criſin per ſudores, adhuc quidem ſubfrigidos & particulares, item abſceſſus in extremis movere laborat.

(b) Sic River. C. III, Obſ. XXXI. f. 619. hunc ſub nomine calomelanos in tuſſi maxime laudat, quem pluribus propriis obſervationibus comprobandi, copia daretur; præſertim vero medicamentum hoc laudem meretur, ſi ex mercurio, in deſtillatione cinabaris regenerato, paretur & auro fulminante addito, corrigatur.

Aegr. X. Lanionem Naumburgenſem, 40. circiter annorum, mox ab horrore febris, lipothymiæ ac ſuffocationes oppreſſerant. Die IV. cum ſpontaneo largisſimo ſudore, tepido tamen, dentes collidebat; juxta præcordiorum anxietatem, cordisque palpitationem, quaſi per horrores, non tamen frigidus, tremebat; Lumbricus, cum enemate rejectus, plures ſupereſſe, ſignificabat; (b) præſertim cum ex ore, quaſi per cannulam, ſaliva effluerет, ſenſusque, quaſi nodi cujusdam, gulam obturantis, affligeret; ideoque cum alvus a mercurii d. gr. XV. reſinæ jalapp. l. a. ſol. gr. viii. ne quidem reſponderet, enema lacteum cum Elect. diacath. unc. I. infundebatur; unde alvus, præter vomitus aliquot, undecies foeda, mucoſa & tenacia cum euphoria dejecerat. Nihilominus die V. craſſus mucus in gula hærere, ac mobile quid a cordis

ſcro-

ſcrobiculo per venam aſcendere, dicebatur. Die VII. formicationis ſenſus per brachia manusque usque in digitos excurrebat, & cum largisſimo continuo, ſpontaneo tamen, ſudore purpura parva erumpebat. Qua rurſus die XI. disparente, ac ſudore adhuc largisſimo profluente, labia tremebant, vagi breves ſpasmodici ſenſus mox dentes, mox maxillam, mox cervicem infeſtabant. Die XIV. præter expaveſcentias in ſomno, ventris meteorismum, calorem in manuum volis, faciei ruborem atq; calorem volaticum, corpus univerſum ſæpius contremiſcebat, à mercurii dulcis Scr. I. reſ. jalapp. gr. IX. præter vomitum unum, pluries, ſimulque quinque magnos lumbricos rotundos, (c) dejecerat. Die XVI. tremoris paroxysmꝰ rurſus corpus concuſſerat, dolores præter artuum ſpasmodicos, ex pedibus in genua recurrebant, oculis conniventibus, mox expaveſcens, pollices contrahebat, calor volas major, quam manus externas, urebat, ſudorque adhuc largisſimus continuabatur, ſed hinc alvus iterum lumbricum dejecerat. Die XVII. alvi fæces ab hæmorrhoidibus inflatis parum cruore tingebantur, ſolitus tremor cum lipothymiis adhuc fatigabat, per ſomnum labia ſpasmi cynici. & extra eundem, tremores exercebant. Die XIV. a purgante mercuriali quater vomuerat, ſed ſine lumbricis, tenacem tantum mucum; unde ſenſim dysphoria, febrisque declinabat, ſymptomatis remittentibus. Die XXIV. oculi, per totum morbum obfuſcati, plenum demum viſum recuperaſſe, dicebantur.

(a) Referente L. l. Annal. Pract. Obſ. LXXXIX. Anno 1677. menſe Decembri. Qui caſus Riverium Pr. l. c. ſignis orgasmi lumbricorum etiam copiam jungentem, confirmat, ſimulque oſtendit, ſigna illa orgasmi communia, quæ ſecundum Galenum ex eodem & Viſcero C. l. §. III. proponuntur, experientiæ quidem reſpondere; ſed non tam mineræ febrilis in venis magnitudinem, quam ex cruditatibus primarum viarum ſpasmos ſignificare.

(b) Secundum enim Hipp. S. II. aph. XXIV. Vol. I. p. 74. Dies IVtus pro dimidia ſui parte, criticus eſt, hinc ab eodem futuræ criſeos indicia ſumuntur, non quidem ſemper proximo die critico, ſcilicet VII. ſed etiam demum XI. & ultra, ſubſecuturæ. Neque vero ſecundum Hipp. L. IV. de morb. XXVII. 41. Vol. II. p. 152. *Lumbricum* tantum *latum*, ſed etiam rotundos multos *ſputa multa ex ore fluentia* ſignificant.

(c) Hipp. de judic. l. 7. Vol. I. p. 438. *Commodum eſt, & lumbricos multos exire ad judicationes.*

S. D. G.

Erratum. P. 15. lin. 10. lege per febrem malignam deliriis & convulſionibus extreme debilitata.